

ANEXA 4

NOI MODELE ÎN ABORDAREA EDUCAȚIEI MUZICALE

Preocuparea pentru obținerea unor rezultate cât mai bune în educația muzicală s-a concretizat în apariția, în secolul XX, a unor metode de educație muzicală (Dalcroze, Orff, Kodály, Suzuki etc.) care s-au bucurat de un puternic impact la nivel internațional. S-au creat institute academice dedicate studierii și diseminării acestor noi metode (Institutul Dalcroze din Geneva, Institutul Orff din Salzburg, Institutul Kodály din Budapesta etc.). Sisteme educaționale din întreaga lume au adoptat aceste **metode inovatoare – atractive, prietenoase, care favorizează comunicarea între copii, coeziunea de grup, care pun accent pe formare de deprinderi și nu pe acumulare de informații** –, iar rezultatele pozitive nu au întârziat să apară.

Din păcate, în România aceste metode moderne de educație muzicală sunt prea puțin cunoscute și aplicate, în pofida eforturilor depuse de instituțiile semnatare ale acestui memoriu. Pentru a diminua decalajul de circa șapte decenii între România și statele occidentale în ceea ce privește modul în care se realizează educația muzicală în școlile generale, este necesar un mai mare sprijin din partea Ministerului Educației și Cercetării pentru aplicarea pe scară largă a acestor metode.

Universitatea Națională de Muzică din București formează studenții, viitorii profesori în aceste direcții, absolvenții noștri având la activ multe ore de pregătire teoretică și practică în cunoașterea și aplicarea în activitățile cu elevii a elementelor acestor noi educații, iar elevii răspund pozitiv de fiecare dată. Mai mult, UNMB a inițiat recent un curs postuniversitar de pregătire în pedagogia Dalcroze, în colaborare cu Institutul Jaques Dalcroze din Geneva.

În vederea realizării unei reforme temeinice și calitative a sistemului de învățământ de masă, considerăm că **este absolut necesară integrarea noilor modele de educație muzicală**.

În cele ce urmează, expunem anumite coordonate pe care le considerăm esențiale pentru disciplina Educație muzicală:

- a) **Creșterea ponderii activităților aplicative**, în care elevii să aibă prilejul să cânte (vocal și instrumental) și să exploreze muzica într-un mod creativ, inclusiv prin improvizație (de la crearea de tipare ritmice simple pentru acompanierea unor cântece sau crearea de cântece utilizând un număr de 2-3 înălțimi până la completarea unui început dat).
- b) **Utilizarea instrumentelor muzicale** reprezintă unul din mijloacele cele mai eficiente pentru a îmbogăți și a reliefa traseul muzical. Nu există nicio cultură tradițională care să se fi dezvoltat doar pe latura vocală. Vocalul și instrumentalul au coexistat dintotdeauna. Prin urmare, atractivitatea oricărei lucrări va fi potențată de introducerea unor instrumente simple precum tamburine, castaniete, maracas, bongos, clopoței, hand chimes etc. Elevii din clasele primare sau din clasele gimnaziale pot deprinde cu ușurință să cânte la blockflöte, iar rezultatele în planul achiziției de competențe pot fi spectaculoase.
- c) **Asocierea „muzică și mișcare”**, propusă de Platon, reluată de toate sistemele moderne de educație muzicală și/sau generală (Emile Jaques Dalcroze, Maria Montessori, Rudolf Steiner/Waldorf, Carl Orff) și devenită disciplină de sine-stătătoare în învățământul nostru primar. Această corelație are la bază ritmul – element comun esențial și definitoriu atât pentru muzică, cât și pentru mișcare. Mișcarea poate sublinia, colora sau completa evenimentele muzicale. Asocierea muzică-mișcare poate ajunge la forme foarte complexe și, prin urmare, se poate adresa oricărei vârste. Se poate porni de la gesturi simple, care însoțesc și reflectă mesajul textului, contribuind inclusiv la o mai rapidă asimilare a lucrării. Se poate utiliza reflectarea și conștientizarea prin mișcare a diverselor forme de polifonie, de la cântul antifonic la ison, de la imitații la canon. De

pildă, pentru un copil poate fi dificil să recepteze suprapunerea diverselor fragmente ale unui cântec, generată de cântul în canon. În schimb, prin asocierea fiecărui fragment cu o mișcare diferită, conștientizarea cântului în canon devine mult mai ușoară. Similar, imitațiile vor fi sesizate mai bine dacă vor fi dublate de mișcare, creându-se astfel o polifonie nu doar muzicală, ci și gestuală;

- d) **Utilizarea percuției corporale (body percussion)** este un alt mijloc eficient de a colora și de a conferi relief discursului muzical. Pe lângă formele utilizate îndeobște, precum bătutul din palme sau lovitul cu piciorul în podea, se poate apela la o infinitate de sunete produse de propriul nostru corp. Ele pot dubla sunetele muzicale, pot alterna cu acestea sau pot crea mici „insule ritmice”, care oferă vivacitate, diversitate și pregnanță întregului;
- e) **Includerea numeroaselor elemente de teatru/artele spectacolului intrinseci educației muzicale:** genuri muzicale, precum cantata, oratoriul, opera, opereta, baletul, musicalul, dar și – ca metode/abordări utilizate – medierea muzicală sau dramatizarea unei lucrări muzicale. Este important ca aceste elemente să fie abordate în lecțiile de Educație muzicală. Totodată, este benefică și introducerea unor elemente de dramaturgie și de scenografie (lumini, decoruri, elemente de recuzită precum eșarfe, măști, diverse obiecte sonore, oricât de nonconformiste).
- f) **Actualizarea textelor pieselor destinate interpretării vocale**, fiind foarte important ca ele să reflecte o lume în care tinerii să se regăsească. O idee ar fi ca textele să fie selectate din producția de poezie a tinerilor de astăzi, din România și de pretutindeni. O altă idee este utilizarea onomatopeelor, cât mai diverse și mai sugestive, dar și a unor silabe inventate, fără un sens anume – procedeu utilizat deja în muzica tradițională și preluat de diverși compozitori.
- g) **Asigurarea unei accesibilități cât mai mari** prin respectarea ambitusului caracteristic fiecărei vârste. O piesă la 1 sau 2 voci poate deveni foarte interesantă atât prin asocierile despre care am vorbit (mișcare, elemente scenografice, de dramaturgie), cât și prin acompaniamentul pianistic, care poate furniza un supliment de diversitate și complexitate. Recomandăm cu căldură utilizarea oligocordiilor și pentatoniilor, care conferă un aer arhaic, uneori ușor exotic, și care sunt mult mai accesibile intonațional. Chiar și în cazul scărilor cu mai multe elemente, sublinierea unui substrat oligocordic sau pentatonic poate fi de mare ajutor;
- h) **Includerea a cât mai multor elemente metro-ritmice**, care infuzează discursul muzical cu energie cinetică și îi conferă o tentă ludică, dansantă. Pentru a le accesibiliza, propunem **utilizarea unor formule ostinato** care pot conține elemente metro-ritmice complexe ce devin accesibile prin repetare. În acest tipar al complexității transformate în simplitate prin reeditare se încadrează și măsurile eterogene, frecvent întâlnite în muzica tradițională est-europeană, inclusiv în cea românească, precum tradiționalul Joc al caprei (Ța-ța-ța, căpriță, ța) sau dansuri ca Fecioreasca, Învârtita, Rustemul, Ardeleneasca sau Geamparaua.

Pentru implementarea acestor abordări inovatoare în Educația muzicală din învățământul românesc, considerăm că sunt absolut necesare:

- Săli de clasă care să permită re poziționarea rapidă a mobilierului, pentru a crea spațiul necesar pentru diversele forme de mișcare;
- Dotarea școlilor cu instrumente muzicale diverse și foarte accesibile oricărui copil, a căror învățare nu necesită ore individuale;
- Cursuri de perfecționare a cadrelor didactice, pentru utilizarea noilor abordări.